

Harmadik sajátosságként az ipar és a természeti és társadalmi környezet közötti folyamatos kommunikálási szükségletet kell hangsúlyozni. (Egyébként az iparágak hagyományos osztályozása éppen a természeti környezet alapján alakult ki, így pl.: bányaipar, faipar, üvegipar.)

Új utak nyitása a szakmai információk kommunikálása végett hozzájárul befogadásuk, értékelé-

sük és osztályozásuk tökéletesítéséhez, és következképpen az ipari termelésnek „mély süllyedésből való” felemeléséhez.

/JANOŠTÍKOVÁ, B.: Komunikácia odborných informácií v priemysle. = Knížnice a informácie, 28. köt. 11. sz. 1996. p. 474–477./

(Futala Tibor)

A számítógépes információs rendszerekkel kapcsolatos visszaélések

A számítógépes információs rendszerekkel kapcsolatos visszaéléseknek nincs se szeri, se száma. A szakirodalom, lévén meglehetősen új keletű jelenségről szó, egyelőre nem állapodott meg az információs jogszabályozás szempontjából is fontos osztályozásukat illetően. Ahány az e témakörben publikáló szerző, annyiféle az osztályozási javaslat. E javaslatok túlnyomó része korántsem átfogó. Annyiban azért hasznosak, hogy egyrészt továbbgondolásra készítetnek, másrészt „nyersanyagként” használhatók fel egy átfogó osztályozási kísérletnél.

Referált cikkünk szerzői éppen erre a kísérletre vállalkoznak, amikor különféle lehetséges nézőpontokból minősítik-differenciálják a visszaéléseket. A következőképpen:

Lényegük és következményeik alapján a szóban forgó visszaélések bűntények, szélhámosságok, huliganizmusok, melyek – típus szerinti megkülönböztetésben – vagy a programok, vagy a rendszerek más összetevői ellen irányulnak. Céljuk tekintetében lehetnek taktikaiak vagy stratégiaiak. Jellegük szerint előre elterveltek és előre el nem terveltek találhatók közöttük.

A visszaélésekre – hangzik a további disztinkció – vagy az információs rendszeren belül, vagy a rendszer környezetében kerül sor. Ami hatóságokat illeti: részint a rendszer egészét, részint pedig csak egyes elemeit alterálják. A visszaélések elkövetésére a berendezések meghibásodása, a programeszközök inkorrekt igénybevételének szándéka, a nem jogszerű hozzáférés lehetősége és a nem kielégítő adatvédelem csábíthat.

A fenti nézőpontok alkalmazásával bármely visszaélést nagyjában-egészében definiálni lehet, különösen ha az egyes nézőpontok szerinti minősítéseken belül további árnyalásokkal élünk. Szerzőink közülük e cikkben az egyik nézőpont szerinti

megkülönböztetés, nevezetesen a *programok ellen elkövetett visszaélések* mélységi differenciálására tesznek javaslatot.

A programellenes visszaélések „családjában” az első helyre a jelszószerzési programok kívánkoznak. Ezek vagy a jelszó „közhírré tételét”, vagy elsajátítását célozzák meg. Másodjára a lyukakat (trap door) kell megemlíteni. Ez a műfaj visszaélésként használva „a rendszer elleni támadás első lépése”. A következő visszaélési mód a logikai bomba, melynek célja a számítógépes rendszer normális működésének akadályozása. A „trójai faló” kifejezés alatti programok a nem jogszerű hozzáférés eszközei. Az ún. replikátorok arra képesek, hogy a számítógépes rendszerben „szaporodni kezdjenek”, s így felettebb gyorsan teltsék meg a memóriájukat. A programbetétek a betáplált információ „félrevezetésére” szolgálnak. A „szalámi”-támadások a banki és a pénzügyi rendszerek ellenségei, s mint ilyenek jelentős kváziösszegek felhalmozásához vezetnek. A rejtett csatornák lehetővé teszik, hogy az információkhoz olyanok is hozzáférjenek, akik egyébként nem juthatnának hozzájuk. Végül a számítógépes vírusok különféle válfajai be tudnak hatolni a számítógépes rendszer központjába, és ott különféle mértékű károsodásokat tudnak véghezvinni.

A referált szerzők „slusszpoénként” megjegyzi, hogy a felsorolt visszaéléseken kívül – az „ördög nem alszik” biznyságaként – még mások is keletkezhetnek.

/OHRIMENKO, S. A.–ČERNEJ, G. A.: Ugrozy bezopasnosti avtomatizirovannym informacionnym sistemam. (Programmnye zloputrebleniâ.) = Naučno-techničeskaâ informaciâ, 1. ser. 5. sz. 1996. p. 5–13./

(Futala Tibor)